

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

POLITIKAI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-utca 155. szám, Gergurov-féle házban,
hova minden, a lap szellemi és anyagi részét illető köz-
lemények intézendők és minden díjak fizetendők.

A haemegyel nemzeti párt hivatalos közlönye.
Megjelenik minden vasárnap és esütörtökön.
Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
Dr. MOLNÁR GYULA.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 frt.
50 kr. — Egy óra 85 kr.
Egyes szám ára 10 kr., a vasárnapi szám 15 kr.

A színtársulatok és a színügyi bizottság.

Minden társulatnak, hogy feladatának megfelelően és kultur-politikai céljait megközelíthesse három lényeges tényezővel kell rendelkeznie és pedig: kiváló igazgatóval, értelmes rendezőkkel végül megfelelő színészekkel. Egyik a másik nélkül nem elegendő.

A kiváló igazgató Magyarországon olyan ritka, mint a fehér holló. Sajnos valóság, hogy Magyarországon e tekintetben a legszomorúbb viszonyok uralkodnak. Se a fővárosban, se a vidéken igazi szakigazgató nincs. Pedig társulatot jól és helyesen szervezni csakis nagy tapasztalatokkal, a körülmények okos figyelembevételével és alapos tudással lehet. Az igazgatók legtöbbje máshoz sem ért, mint az adósság-esiméláshoz. Még a kolozsvári nemzeti színház igazgatója Ditrői Mór is ugyanazokkal a bajokkal küzd, mint a mi Füredink.

Sokan könnyelműségből, de a legtöbbben spekulációból szereznek directori concessiót. A kik tehetség nélkül szűkölködő színészi babérokra nem aspirálhatnak, de a színészet iránt mégis annyira rajonganak, hogy színpad nélkül nem élhetnek, ha csak tehetik, a directorságban keresnek vizsgáztatást. Megöregedett, ellustult színészek, a kik valahogy egy pár száz forinthoz jutottak, színigazgatói minőségben próbálnak újra szerencsét. Rendesen olyan emberek lépnek erre a pályára, a kiknek sem hozzávaló eszköz, sem pedig elegendő pénzük nincs. Mindent a szerencsére és a közönség hazafias érzelmeire bíznak. Tessék ilyen emberekkel boldogulni.

Még legjobban a színészek tekintetében állunk. A színi-akadémia, meg a magániskolák csak úgy öntik a talentumokat. Olyan ocsók szegények, hogy jó szerepekért akár ingyen is eljátszanak.

De hogyan állunk a harmadik tényezővel? Akárkinek a kezében legyen is a színház, a művészi vezetés a rendező vállaira nehezedik. Ő tanulmányozza a színrehozandó darabokat. Ő készíti el a terveket és lelkesíti a színész-falanszot. Leginkább neki kell behatolnia az író lelkébe. Elintézi a darab technikai kérdéseit, megcsinálja a költségvetést. A rendezői ténykedés

a legfontosabb az egész színészvilágon. Tulajdonképen tőle függ nemcsak magának a darabnak a sorsa, de a színészet egész jövője is. Az ő intézkedései fejlesztik leginkább a színészetet. A rendező képesítheti leginkább a színészetet kulturális feladatainak a teljesítésére.

Rendesen olyan emberek vállalkoznak erre, a kik telve vannak ugyan ambícióval, talán képességük is volna, de ha nincsen alkalmuk a szükséges ismeretek megszerzésére. Tudnivaló, hogy az egész országban egyetlen egy olyan intézetünk sincs, ahol a rendezés tudományát rendes tantárgyként előadnák. Nálunk csakis gyakorlatból lehet elsajátítani azokat az ismereteket, a melyeknek elméleti oktatására külföldön egész esztendőket szánnak. A rendezői kérdésekkel még általánosságban sem foglalkozik senki. Várjuk azt, a mit a jó Isten ad.

Igy nem esoda, hogy sehosem érvényesül annyira vad zseni, mint ebben a szerepkörben. Tesz-vesz, fűrfarag, gyűr a saját jó szívének a sugallata szerint. A csattanósabb befejezés kedvéért meghalítja a hőst rettentő halállal, habár a költő hosszú életet is szánt neki. Komikus szerepet drámai apának oszt ki, ha véleménye szerint egyes helyzetek szebben domborodnak így ki.

Az excellentiás asszonyokra mosonés allure-öket tukmál, a grófokra borbély-legényes szokásokat erőszakol, ha a saját felfogása szerint így követeli a hatás.

Igy állunk tehát azzal a tényezővel, a mely hivatva lenne a mai kúszás állapotokat ideális niveaura emelni, hogy a magyar színészet szent hivatását, mint a fejlődő állam egyik legfontosabb életszerve betölthesse.

Különbön százados bajokból bajos egyszerre kilábalni. Olyan az igazgatótól kezdve az utolsó kellékesig mind, a minővé öket a körülmények megalkották. Egész életük küzködés, fáradozás, lelkesülés. Resztvesz ezekben a színügyi bizottság is. Valamennyiöknek egyedüli jutalma a közönség elismerése. Az elmúlt hónapokban ez főképen abban nyilvánult, hogy egyik esztendőben sem telt meg annyiszor egészen a színház, mint az idén. ombor városának már is fő-

dicsősége, hogy az igazgatók benne fizetik ki adósságaikat.

Tagadhatatlan, hogy az, a ki jegyét megváltja, jogosan mondhat véleményt az előadás minden tényező eleméről és alkatrészéről. A szakszerű kritikának azonban komoly aeszthetikai tanulmányokon és mély tudományon kell alapulnia, különben egy batkát sem ér. Nálunk a színházi bírálgatással úgy vagyunk, mint a hölgyek a főzéssel. Mindegyik bele szól. Azt hiszi valamennyi, hogy teljes joggal intézhet oktatásokat a legügyesebb szakácsnéhoz is.

Bezzeg, ha úgy fordulna a sor, hogy a saját aranyos kacsoinak a főztével kellene a familiának megelégednie, ugyancsak volna szaladgálás a patikába . . .

Épper, ezért egy csöppet sem csodálkoztam, a midőn az előadásokról megjelent referádákban az idén is gyakran voltak ilyen kitételek olvashatók: „A színügyi bizottság már ismét mulasztást követett el . . .” „Hogyan nézhette el ezt a színügyi bizottság?” stb. stb.

Mi is az a színügyi bizottság tulajdonképpen?

A városi statutum szerint: „A színügyi bizottság színügyi dolgokban Zombor szab. kir. város nevében és érdekében járván el, köteles lehetőleg elsőrendű és olyan színtársulat szerződéséről gondoskodni, mely egy a helyi közönség követelményeinek, mint az általános színi igényeknek megfelelő. Másrészt az a feladata, hogy a társulat megélhetését, sőt felvirágzását és fejlődését is tőle teltetőleg mindenképpen előmozdítani törekedjék.” Ezenkívül a bizottság a heti műsort felülvizsgálja. Ha a bizottság a műsort erkölcsi vagy művészi tekintetből, illetve a jó izlés szempontjából elfogadhatónak nem tartja, azt annak megváltoztatása végett, vissza is vetheti. Felügyel a színház épületére. Csináltat új díszleteket. A 9. §. így hangzik: „A színügyi bizottságnak ezen szabályzat által erkölcsi kötelességvé tételük, hogy míg egyrésztől művészi és erkölcsi szempontból a működő társulattal szemben az ellenőrzést gyakorolja, addig másrészt társadalmi úton is odahasson, hogy az általa választott és illetőleg

meghívott társulat, a városban és vidéken értékehez mért fogadtatásra és olyan pártolásra találjon, mely nemcsak arra alkalmas, hogy a társulat megélhessen, de arra is, hogy a vidéki színészet a vidéken felvirágozzék és fokozatosan művészi magaslatra emelkedhessék."

Elismerem, hogy emberismeret, nagy tapasztalatok, éles körültekintés és megfelelő műveltség nélkül bajos színügyeket vezetni. A társulat már maga is túlérzékeny idegekkel ellátott, gyakran érthetetlen rügök által mozgatott élő szervezet.

Csak hogy azt is mindenki be fogja látni, hogy a városi statutum néhány idézett sora olyan feladatokat ró a zombori színügyi bizottságra, a melyeknek az még akkor sem volna képes mindenben megfelelni, ha a budapesti törvényhatósági bizottság tagjaiból alakítaná is össze. Gondoljunk csak vissza, hogy mennyi gondot okozott az intéző köröknek Paulay Ede utódjának a megeléje. Pedig a kérdéses szabályzat a színügyi bizottság tagjaitól igazgatói, rendezői, dramaturgi, festői, szabói, költői, macecnási, kérégetői, sügői és claqueuri tulajdonságokat követel egyszerre.

Szerinte azoknak a behatásoknak, a melyekkel a színészet a nemzeti életre és a társadalmi izlésre befolyhat, a színügyi bizottság minden tagjának véreben kell lenniök. A színügyi bizottsági tagság első kelleke a rajongás a színészet magasztos hivatása iránt. A nemzeti nyelv és tradíciók ápolására kell a fősúlyt fektetnie. A nemzeti nyelv és szellem oltárára kell hordania minden áldozatát. Zomborban, mint olyan városban, a hol a szintársulat csak néhány hóig időzik, a színügyi bizottság feladata a közönség izlésének és gondolkodásának

kikémlése, megismerése is. Enélkül nem érvényesülhetne a színészet szórakoztató, képző és fejlesztő ereje. Értenie kell a costume-ökhöz, a decoratiohoz.

Ellenőrzői hivatásánál fogva be kell folynia a zombori színi élet minden mozzanatába. A legtöbb dolga egész természetesen a társulattal van.

Eddig a színészek itt-léte alatt volt a legtöbb munkája. A mai körülmények azonban a nyárra is olyan feladatokat rónak rája, a melyek elől kitérnie nem szabad, de nem is lehet. A színház épületének bajain segíteni első sorban az ő kötelessége. Az eszközök itt mellékesek. A szent cél a fő. A zombori színház fogyatékoságai fájdalmas gondolatokat ébresztenek mindazokban, a kik a mi színészetünk felvirágzását óhajtják.

Igaz, hogy néhány évtized előtt a mai valóság is álomkép gyanánt lebegett az úttörők lelki szemei előtt. Ma azonban egész természetes, ha erőink megnövekedése mellett a fennforgó bajok orvoslását követeljük.

Mindenki ismeri azokat az okokat, a melyek a színház átalakítását szükségessé teszik. A színügyi bizottság kötelessége megelni azon módokat, a melyek ezen anomáliák megszüntetésére alkalmasak lesznek.

Közönségünk lelkesül minden szép és nemes iránt. Ezenkívül gazdag is. Nem szükséges a zombori magyar színészet kulturális fontosságát nagyon emlegetni. Erre nézve nem hiszem, hogy nézeteltérés fogrna fõnn.

A város, a társadalom és mindenki köteles itt segínyt nyújtani. Áldozatoktól nem szabad visszariadni. Az ország többi haladó és felvirágzó városai százezezeket költenek a színházakra. Zombor városa éppen olyan

kulturális missio belöltésére van hivatva, mint akármelyik déli város. Hazafias hivatásának teljesítésénél főeszköze a színház.

A mig színházi bajainkon nem segítünk, addig csakis megbéklyózott erőkkel küzdhetünk azon hazafias célokért, a melyeknek megvalósulása ábrándképe minden jó magyarnak.

Minden áldozatnak el kell törpülnie azzal szemben, hogy az egész nemzetért, a valódi közérdekért áldozunk, ha olyan színházi épületet iparkodunk létesíteni, a mely viszonyainknak megfelelő. Gyámolítani és nemzeti irányban gyümölcsötetni csakis úgy fogjuk a zombori magyar színészetet, ha színházunkat átalakítjuk.

Meg vagyok győződve, hogy a színügyi bizottság valamennyi tagjának titkos ideálja egy egészen új, szép, hatalmas színház. Lelkesedéssel fogják a mi kis színházunk megnagyobbitásának ügyét felkarolni.

Kezdetnek ez is elég lesz.

Kacagó.

Politikai hírek.

A választások tisztasága. Gróf Aponyi Albert „az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról” szóló törvényjavaslat kiegészítése tárgyában beadott módosítványát mar szövegezte es a szövegezt módosítványt a képviselőházba be is nyújtotta.

Adókedvezmény a vidéki építkezéseknek. A képviselőhoz, mint annak idején tüzetesen megirtuk, a pénzügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett be, melyben a vidéki városokban épülő házaknak az eddiginél nagyobb adókedvezmény biztosít, így akarván előmozdítani ott az építkezési kedvet. Ugy értesülünk azonban, hogy a törvényjavaslatban előirt kedvezmények a vidéki városok nagy részét nem elégitették ki, miért is mozgalmat indítottak, hogy a törvényjavaslatot akar maga a kormány, akár a képviselőház pénzügyi bizottsága módosítsa. A moz-

TÁRGZA.

Rachel.

— Regény. —

(A „Z. és V.” eredeti tárcaja)

Irtá: Krausz Bernát.

(Folytatás.)

8

Arra kérék tehát kedves bátyám, esedezve kérék, hallgassd meg szegény, szerencsétlen, sokat szenvedett és immár az örök bíró előtt álló öcsédnek utolsó kérését és keresd vagy keresesd föl szerencsétlen gyermekemet, vedd magadhoz és gondoskodj róla én helyettem.

Több gyermekem úgy sincs, s azt hiszem, szegény feleségem egyedül majd csak megél a vagyonomból; de e kényes ügyet kérék, tartsd titokban és különösen el ne áruld azt szegény, boldogtalan feleségemnek.

Az Isten adjon meg es legyen igralmas az én bűnös lelkemnek.

A sirban is teerted imádkozó, hű öcséd

Lévi Nathán.

Szólatlanul gyürte össze az öreg Lévi a levelet es görcsösen szorongatta azt újjai között . . . Hirtelen összeszedé magát es mintha egy mély álomból ébredt volna föl,

a levelet az asztalon kiegyengetve, gondosan összehajtogatta es kabátja belső zsebébe rejté.

Azután botot vett kezébe es szó nélkül távozott hazulról. Utját egyenesen a paplak felé irányítá.

VIII. A találkozás.

Aki valaha nagy es nehéz feladat megoldására vállalkozott, aki valami nagy dologba fogott es azt hiszi, hogy már ezéjét el is érte, feladatát megoldotta; de ekkor, az utolsó pillanatban azt kell tapasztalnia, hogy minden-minden, amit tett balgaság volt, semmit sem ér, — előlri kezdheti a küzdelme, ott van, ahonnan kiindult: az fölfoghatja, megértheti, hogy minő érzelmek dúlhatták szegény Rachel szívét, midőn a plébánost elhagyta.

Azokat az erkölcsi oktatásokat, amiket a paptól nyert, nem értette ugyan; de kierezte a hangjából, hogy a pap őt elítéli, tetteiért gyanúsítja, becsületességét kétségbe vonja. Es a leány ártatlan szívében iszonyu érzelmek támadtak . . .

Az utcaajtóban végre megeregedtek könyvei es ezek enyhítették fájdalmait. Tehetetlenül rogyott a paplak előtti löczára es arczát kendőjébe rejtve görcsösen zokogott . . .

Ekkor érkezett a plébániahoz az öreg Lévi. A leány nem vette észre a közeledőt . . .

Lévi gondolatában elmerülve, maga elé a földre bámulva ballagott es csak midőn az utcaajtó kilincsére tette a kezét, vette észre a síró leányt. Egy ugrással a leány mellett termett. A leány leeresztette kezeit es Lévre bámult.

Az öreg zsidó egy lépéssel hátra tántorodott es elkialtá magát: „Rachel!” — Honnan került maga ide?

Rachel szó nélkül felkelt es menni akart.

Lévi megragadta a leány karját es sírározva kéréd: „Hát még csak feleletre sem érdemesít! Mit vétettem én magának, Rachel, hogy gyűlöl, mint a bűnt.

E szóra Rachel könyvei újra megeregedtek es zokogva mondá: „Mint a bűnt . . . a . . . a bűnt . . . hát maga elhiszi, hogy én gyűlölöm a bűnt? Az . . . az odabent nem hiszi, a pap, az nem hiszi . . . azt mondja: én nagy bűnös vagyok. A sírás felbörtorította Lévit, karonfogta a leányt.

— Menjünk, gyermekem, jer velem, aztán majd otthon elmondhatod nekem mindent. Ez a hely nem alkalmas arra, nekem

galomban részt vesznek a kereskedelmi és iparkamarák is; így a többek közt a miskolci kamara már intézett is felterjesztést a kormányhoz, a melyben kimutatja, hogy a törvényjavaslatban előírt kedvezmény a kitűzött cél elérésére nagyon kevés. A miskolci kamara megküldte feliratát a többi kamaráknak hozzájárulás végett, a melyek ebből kifolyólag alkalmasint hasonló felterjesztésekkel járulnak a kormány elé.

H I R E K.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Dreglly Ferencz bajai kir. járásbíróági segédtelevkönyvvezetőt ugyanazon járásbíró-sághoz televkönyvvezetővé nevezte ki.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Petrovits István zombori és Ráth Mózes bács-almási járásbíróági innokekat kölesőnösen áthelyezte.

— **A zombori magyar nőegylet** márczius hó 7-én táncvizsgálommal egybekötött thea estélyt rendez saját tőkájének gyarapítására. Mi csak helyeselhetjük a nőegylet azon elhatározatát, hogy nem bált, hanem thea estélyt rendez, mert ezzel elérni célozza azt, hogy az ügy is sok oldalról igénybe vett közönségünk a nagyobb költsékeztől ment legyen, különösen kedvezőleg hathat a közönségre a rendezőségnek ama megállapodása, eltérőleg a régi szokástól, hogy a thea asztaloknál a megállapított rendezési árakon túl követelésekkel senki terhelve nem lesz; a thea estély nagyon látogatottnak ígérkezik, a sikert őszintén kívánjuk.

— **Katona tisztek lakbőre.** Zombor város és a városi katonai hatóságok nemrég mozgalmat indítottak oly célból, hogy a város a katonai lakbőr tekintetében ne maradjon VI. lakbőrsztyályban, a hová hibás és valótlan beavallások alapján osztották be. Annak idején tárgyalások alapján a város ez ügyben kérvényt menesztett a honvédelmi miniszterhez. Most — mint a B-a írja — a honvédelmi minisztertől érkezett leirat szerint ez a kérelem elutasított, még pedig oly indoklással, hogy a város nem igazolta, hogy a VI. katonai lakbőrsztyályban való megmaradásból neki kára lenne. — Ennek következtében kénytelen lesz a város az eredekelt katonatisztek lakbőre ráfizetni.

— **Vasutas jövedelme.** Hivatalos kimutatás szerint a *baja-zombor-ujvidéki helyérdekű* vasút 1895-ben — tehát miután a vasut szeptemberben nyílt meg, aránylag igen rövid idő alatt — összesen 59,600 kilométerenkint 1,388 frtot jövedelmezett. — Bács-megye másik helyi érdekű vasútja, a *bács-bodrogh vármegyei vasút*, 1895-ben összesen 190,000, kilométerenkint 1,712 frtot jövedelmezett, tehát összesen 7,831, kilométerenkint pedig 71 frtot többet, mint az előző évben. — Erdekesnek tartjuk e helyütt fölemlíteni, hogy a magyar állam az összes vasutakból 1895-ben 105,385,543 fit jövedelmet húzott.

— **Márczius 15.** Márczius 15-ének megünnepelesére több helyen készülnek városunkban. Az ünnepeket el készítő bizottság ma délutánra gyűlést hív egybe, melyre a város polgárait a következő körölvénynyel hívta meg: Tisztelt Polgártárs! A magyar nemzet szabadsága, erkölcsi újraébredésének diadalnapját, — ezen évben minden hazafiás gondolkodó város közönsége a szokottnál impozansabban igyekszik megünnepeelni! Zombor szab. kir. városának hazafiás közönsége sem maradhat e nagy nemzeti ünnepléstől távol, — miért is felkérjük tisztelt Polgártárs, hogy folyó évi márczius hó 1-én délután 6 órakor a polgári kaszinóegyleti dalára termében az ünnepegy részleteinek megbeszélése céljából megjelenni sziveskedjék.

— **Ülés.** A Bács-Bodrogh vármegyei gazdasági egyesület folyó évi márczius hó 1-én a vármegye székházának kistermében délelőtt fél 11 órakor választmányi ülést tart. Tárgyak: a központi és járási mezőgazdasági bizottságok megalakítása. — A zenai gazdakör meghívója a Zentán tartandó lődi-jazás és löverseny ügyében. — Birkavásárlás. — Kiállítási ügyek. — A folyó évben Zomborban tartandó löverseny idejének és programjának megállapítása. — A tribünépítő vállalkozónak kérényve biztosítékának kiadatása végett. — Új tagok felvétele. — Folyó ügyek. — Pénztári jelentés.

— **Új ügyvéd.** Dr. Czeisel Lajos József, lapunk munkatársa a napokban tette le az ügyvédi vizsgát s Zomborban irodát nyit.

— **Megjutalmazott pénzügyőrök.** A zombori kir. pénzügyigazgatóság a mult évben kifejtett tevékenységükért és ügybuz-

gó szorgalmukért a következő pénzügyőröket tüntette ki, részint jutalom, részint elismerő leirat által: Hackl László h. pénzügyőri bizost, Bolla József Sándor, Csallitné György és Angyal Béla pénzügyőri fővizgatókat.

— **A póttartalékosok bevonulása.** A tavaly besorozott póttartalékosok, a kiket a honvédséghez osztottak be, márczius elsőjén vonulnak be fegyvergyakorlatra, a közös hadseregbeliek pedig április elsőjén.

— **Sajtópor.** Dobák Béla szegedi kir. főügyész helyettes Léway Simon szabadkai lapszerkesztő ellen a „Szabadkai Hirlap“ 1895. évi 21-ik számában közzétett „Ujabb hivatalos hatalommal gonosz visszaélés a torony alatt“ feliratu vezércikkben sajtó utján elkövetett vétségeért, s ugyanazon számában a „Hirek“ rovatában „Hamis eskü miatt polgármesterünk ellen“ feliratu közleményben foglalt becsületsértés vétségeért sajtóport indított. A szegedi sajtóbiróság a sajtópor tárgyalását f. év április 13-ikára tűzte ki.

— **Építkezés.** A földmívelésügyi m. kir. minisiterium országos selyemtenyésztési felügyelősege a folyó 1897 évben Szabadkán és Ó-Verbaszon selyembuók raktárt szándékozik építen. Az erre vonatkozó tervek és költségvetések Szabadka szab. kir. város mérnöki hivatalában illetőleg Ó-Verbasz község házánál folyó évi február hó végén közszemlére kitétetnek, miről a vállalkozókat ezennel már előzetesen is értesítjük.

— **Gyilkosság.** Isten újjáról beszélnek a sztapári babonás lelkek. Megtörtént ugyanis, hogy egy oly embert, ki egyszer embert ölt, meggyilkoltak. A legylkolt Sztanitskov Gyula volt; kilenc év előtt összeszólkalkozás közben egyik cimboráját egy kasza élével a szó szoros értelmében ketté vágta. Annak idején Sztanitskovot elfogták és be is börtönözték. Börtönbüntetésének eitele után ismét Sztapárra jött, a hol asztalosmesterséget folytatott. Most pedig őt gyilkoltak meg. F. hó 25-én reggel a műhelyben a dologhoz akart fogni, midőn valaki az ablakon át orozva lelőtte; mire az rövid halálvívódás után meghalt. A tettes még eddig ismeretlen, de sokan azt hiszik, hogy ez bosszú műve, mely még kilenc év óta sem tudott kialudni.

— **Pályázat.** A szabadkai dalegyesület, hogy a magyar férfiak nrodalom fej-

is sok mondani valóm van neked; epen azért jöttem ide . . . én is a paphoz akartam menni, hogy utánnad tudakozódjam. Hala Isten, hogy erre sincs már szükségem . . . Az Isten maga vezetted ide és megkönnyítette az én nagy feladatomat . . .

Jer, kedves gyermekem, nagyon sok és igen fontos mondani valóm van neked . . . és magával vonszolta a leányt.

Rachel gépiesen követte a zsidót, aki az egész uton egyre beszélt hozzá . . .

— Most már kezdtek bízni az isteni gondviselésben, azt hiszem, ennek köszönhetem, hogy téged ismét megtaláltalak . . . Óh, miért is hagyta el akkor reggel minden szó nélkül, miért nem volt hozzám bizalmas! Mennyi keserűségtől, mennyi gondtól megkimélhettél volna. De már nem zúgolodom, már megnyugsom, csakhogy itt vagy, csakhogy nem kell téged kerestetnem, csakhogy visszavezérelt hozzám a jóságos Isten . . .

Jöjj, kedves gyermekem, meglásd, jóra fordul még minden. Mintha csak éreztém volna már akkor, ezelőtt 2 évvel, mikor a temető mellől házamba hoztálak, hogy nekem te irántad, nagy kötelezettségim van-

nak . . . óh, ha akkor tudom azt, amit most tudok . . .

Reszketve vezette a leányt lakásába és izgatottan szaggatta le a kendőt a leány fejéről . . .

— Új le, kedves lányom, és most mond el, hogy miért sirtál ott a plébánia előtt? . . .

A leány sírva panasolta el, hogy miért hagyta el szó nélkül Lévi házát, mit beszélt akkor reggel a pappal, mennyit szenvedett, nélkülözött azóta, csakhogy a misedolgalatához szükséges pénz megszerzhesse és mikor az együtt volt, milyen örömmel sietett vele a paphoz, hogy szegény anyját mielőbb szentelt földbe viethesse és fejezé be a leány hevesen zokogva szavait: „Csak most látom be, hogy mennyire igazra volt önnek, nagyságos uram, mikor ezelőtt 2 évvel esküdre azt mondta, hogy ne esküdjem, mert nem tudom, miféle hatalommal veszem föl a harcot; nem ismerem ennek a hatalomnak megrögött macacsságát. Most már tudom, most már ismerem és belátom, hogy hiába küzdöttem, hiába fáradtam, hiába nélkülöztem, szenvedtem és túrtém megaláztatásokat, hiába választottam a leg-rögösebb utat, csakhogy becsületes mun-

kám áran szerezhessem meg a pénzt, hiába volt minden . . . hiába . . . hiába ott vagyok, ahol voltam . . . nem, . . . még ott sem . . . még alább sülýedtem a pap szemében, mert ő még azt sem hiszi el, hogy tisztességes uton jutottam a pénzhez . . .

— Csendesedj, gyermekem. Nincs elveszve meg minden. Igaz, hogy akkoriban nem bíztam magamban, nem mertem megígerni, hogy kivánságod teljesítésében segítségemre lehetek; de azóta sokat változott a helyzet. Most már megígérhetem neked, hogy addig nem nyugsom, míg ez az artatlan kivánságod teljesítve nem lesz.

A leány magánkívül ugrott föl heiyérol, terdre esett az öreg zsidó előtt és kezeit csökjával halmozta el.

— Köszönöm, köszönöm, nagyságos uram, a mindenható Isten áldja meg jöszivűségéért.

— Ne nagyságos urazz engem, gyermekem, — felele nyájasan Lévi, miközben a leányt gyengéden fölemelé — nem vagyok én neked urad; új le ide mellém és hallgass meg, ki vagy te es ki vagyok én neked.

Ezzel Lévi kihuzta belső zsebéből öcsese levelét és a leány előtt olvasni kezdé.

lesztéséhez hozzájáruljon, pályázatot hirdet a következő feltételek alatt: 1. Kivántatik egy négy szolamu a capella férfikar. 2. Csakis eredeti, még sehol meg nem jelent népdal-egyvelegek vagy népmórák pályázhatnak; műdalok kizártnak. 3. Pályadíj 400 korona, melyből 200 kor-nával a legjobbnak, 120 koronával a második és 80 koronával a harmadik mű díjaztatik; ezért a jutalmazott művek a Szabadkai Dalegyesület kizárólagos tulajdona lesznek az ezzel járó minden jogokkal. 4. A pályamunkák idegen kézzel leírva s zárt jelűs levéllel ellátva 1896. évi április hó 30-ig Kosztolányi Árpád urhoz Szabadkán, mint a daleyesület kizárólagos tulajdona lesznek az ezzel járó minden jogokkal. 5. A pályamunkák idegen kézzel leírva s zárt jelűs levéllel ellátva 1896. évi április hó 30-ig Kosztolányi Árpád urhoz Szabadkán, mint a daleyesület kizárólagos tulajdona lesznek az ezzel járó minden jogokkal. 6. A pályamunkák idegen kézzel leírva s zárt jelűs levéllel ellátva 1896. évi április hó 30-ig Kosztolányi Árpád urhoz Szabadkán, mint a daleyesület kizárólagos tulajdona lesznek az ezzel járó minden jogokkal.

— **Gőzfürdő Zentán.** Zenta város hatósága pályázatot hirdetett volt a városi gőzfürdő terveinek elkészítésére és egyszer-smind felépítésére. A városi tanács a beérkezett tervek közül Grunböck István zentai építész terveit találta kivételre legalkalmasabbnak s így őt bizta meg az építéssel s részére adta ki úgy az első, mint a második díjat. A harmadik díjjal Koczka Géza szabadkai építész terveit jutalmazta.

— **Az ó-becsei Lepsényista.** A szegedi néppárti tüntetésnek következménye lett, mint már megírtuk, hogy a tüntetés egyi főrendezőjét Barta katolikus tanítókepző intézeti tanárt Ó-Becserre helyezték. Ez az áthelyezés, mint most értesülünk, végzetes, sőt egyenesen halálhozó lett — a néppárt egy új lapjára. A lap még meg sem született ugyan, de a néppártiak erősen tervezték azt. A lap Szegeden, hetenként háromszor jelent volna meg, a néppárti iroda már le is fizette a szegedi polgarmesternél a politizálásért járó 5000 forint; a szerkesztője pedig a néppárt ez új szócsövének Bartha lett volna, azonban Ó-Becserre áthelyezték, mire kénytelen volt a szerkesztőségétől visszalepni. Evvel aztán a lap ügye halvaszületett gyermek lett, — Bácskát pedig úgy látszik, Barta sem tartja alkalmas helynek, hol a néppárti

érzelmeik kikürtölése hallgató és türelmes fülekre talál és így miután a néppárt a lap székhelyét Barta kedvéért úgy se teszi le Ó-Becserre, Lepsényiek lapjából aigha lesz valami.

— **Uj telep.** József főherczeg védnök-sége alatt álló „Első biztosító intézet katonai szolgálat esetére“ városunkban kerültek fő-ügynökséget szándékoznak létesíteni, s erre alkalmas egyént keres, a kibén megvan a képesség arra, hogy a mondott népszerű intézményt vidékünkön is terjeszthesse. Felvilágosítást az igazgatóság — Budapest, v. Erzsé-bettér 1.—ad. Az intézet tudvalevőleg fugyer-mekeknek biztosítókat azok védőkötelezett-ségének idejére, illetve be nem soroztatás esetén, 24-ik évükre.

— **A millenium programja.** Nagyjában már meg van allapítva a milleniumi ünnepségek sorrendje. Mint értesülünk, május 10-en az ország minden részében, az összes felekezettek templomaiban hálaladó istentiszteletek lesznek az ezredéves ünnep alkalmából. Május 1—15 között lesznek a városi és megyei törvényhatóságok diszkozyűlései. A május 10-én Budapesten tartandó Isten-tiszteleten résztvesznek a király, a királyné, herczegek, az udvari és országos főméltóságok.

— **Homes és Fey** a kitűnő antiszpiritisták szerdán telt és csütörtökön pedig üres ház előtt mutatták be fényes productioikat. A közönség zajos tetszés nyilvánulása kísérte mindkét előadason úgy a banulatossá-gyűgyességen és suggestion alapuló antiszpiritista, mint Homesné csodálatos mennotechnikai mutatványát.

— **A püspöki kar a milleniumon.** A herceprimás budai palotájában f. hó 27-én püspöki konferencia tartatott, melyen a jelenvolt egyháznagyok, — köztük Császka György, kalocsai érsek — a katolikus tanítók országos kongresszusán s néhány egyéb dolgon kívül főleg a püspöki karnak a milleniumon való részvételének programját állapította meg. A megállapodások a következők lettek: Május 5-iken a Mátyás-templomban tartandó Tedeumon a püspöki kar testületi-jel jelen lesz, ugynevezett mantedetben, püspöksüveg nélkül. A katolikus népiskolák ezredéves ünnepe napjaul május 17-iket tűzték ki. Junius 5-én a koronának a várból a Mátyás-templomba való átvitelének kísérő regnikolaris bizottságban a püspöki

kar két püspök képviseli, udvari fogatonok. A püspöki kar többi tagja a Mátyás-templom főbejárataán fogadja a koronát testületileg, teljes díszben. A konferencia kimondotta, hogy a korona kivételkor a herceprimás jelen legyen, mert a korona egyik pecsetje primási pecsét. Junius 8-án, a koronának a Mátyás-templomból az országgyűlésbe való átvitelkor a regnikolaris bizottságban a püspöki kar szinten két püspök képviseli, s szinten udvari fogaton lesznek. A többi püspök tetszés szerint vehet részt a koronát átkísérésében. — Ezen kívül a pápai udvar-nak az ezredéves ünnepen való képviselétét tárgyaltak. A miniszterelnök megkérte volt a herceprimást, hogy e tekintetben a lépéseket tegye meg. A konferencia nagy lelke sedéssel megbizta Vaszary Kólos herceprimást a szükséges intézkedések megtételével.

— **Bajai bor az ezredéves kiállításán.** A phylloxera nagymérvű pusztításai daczara Magyarország ez idő szerint is első rangu bortermelő állam; nem szenved tehát keséget, hogy az ezredéves kiállításon a borok osztalya, úgy minőség, mint mennyiség tekintetében, a legérdekesebbek közé fog tartozni. A kiállítók között — mint halljuk — Baja városa is képviselve lesz Allaga Ottó bajai ügyvéd szőlőbirtokos személyben, aki az elmúlt héten 876 liter ó, és 3269 liter új, saját termései fehér (ugynevezett ciprusi) bort küldött fel a célból a m. kir. orsz. központi mintapincébe. Már azon körülmény, hogy Allaga Ottónak ezen kiválóan jó es a múlt évben nemcsak a bajai, de a szegedi kiállításon is kitüntetett és díjazott borat a mintapincze, mint pecsenye-és csemege bort (melyhez a szomorodniakat is sorolják) kezelés és a kiállítási borkistoló csarnok részére való szállítás végett elfogadta, eleve biztosít bennünket arról, hogy a milleniumi kiállításra a kitüntetett borok között, dacára azonszéleskörű versenynek, mely ott előreláthatólag várható, a bajai termés is fog szerepelni. De mielőtt a jury kedvező határozatát közölhetnők, azt már ma is konstatalhatjuk, hogy a nálunk ciprusinak nevezett (Auvergnas dris) szőlő, dacára azon fennen hirdettet, de mivel sem indokolt előtetelnek, melylyel azt egyesek fogadták, a bajai égal-és talajviszonyok között a legszebb reményekre jogosító fajnak bizonyult s a mintapincének szakszerűen megejtett és kedvező eredményre vezetett vegyelemzése s részrehajlatlan ítétele fény-

A leány figyelemmel hallgatta minden szavát és minél tovább haladt Lévi a levél olvasásában, annál sürűbben hullottak könyvei és mire Lévi az olvasást befejezte, Rachel megtörve borult az asztalra és fülköklök zokogásba tört ki . . .

— Oh, miért mondta ezt meg nekem; oh, miért kellett még ezt is megtudnom?! — zokogá a leány.

— Azért gyermekem, — felelt nyugodtan Lévi, — hogy most már tudva származásodat és ismervé azon köteleket, melyek hozzám kapcsolnak, itt maradj nálam és agg napjaimban támaszom, vigaszom, örömöm, boldogságom légy. Szeretni, foglak, mint saját gyermekemet és hiszem, hogy te is, boldogult öcsém is meg lesztek velem elégedve.

Jól van, nagyságos uram — felelé Rachel főlegyesedve és könyeit fölzarítva — itt maradok, nekem már úgy sincs más célom . . .

— Ne nevez engem nagyságos urnak nevezd egyszerűen bácsi-nak, ha már kedves bácsinak nem is akarsz elfogadni.

— Oh, hogy ne akarnám; sokkal kedvesebb Ön nekem, mint bárki e föld kerek-

ségén; sokat forgolódtam a világban, sok embert volt alkalmam megismerni; de olyan jó embert soha sem találtam mint ön. Igen úgy fogom szólitani, ahogy kívánja, azt fogom tenni, amit ön akar, kedvében fogok járni. föl fogom vidítani, ha bánat ül homlokára; csak arra kérem, hogy ne feledkezzék el szegény boldogult anyámról.

— Köszönöm, kedves gyermekem, bizalmadat; szavaid új életerőt öntenek ereimbe és meg lehetsz győződve, hogy már a te kedvéért sem fogok anyádról megfeledkezni. Még ma elmegyek a plébánoshoz és beszélni fogok vele ezen ügyben. Hiszem, hogy nekem sikerülni fog őt más véleményre biznom.

— Megengedi most, hogy fölkeressem anyám sírhalmát?

— Ehhez az én engedelmre nincs szükség, azt a helyet engedelmem nélkül is bármikor fölkeresheted; addig én meg ellátogatok a plébános urhoz.

És a két sorsüldözött hosszú idő óta talán most először lépett ki nyugodt lélekkel az emberek köze . . .

IX. A megalukvás.

Remény és kétely árasztotta el az öreg Lévi szívét, amint az utcaajtóban Rachel-

től elvált és utját a paplak felé vette. Tudta, hogy a plébános gyűlöli őt azon népszerűségért, melynek az egész környéken üdvöndt és már eleve érezte, hogy ez az útja sikertelen marad. Föl is tette magában, hogy a legnagyobb engedékenységet fogja a pappal szemben tanusítani, csakhogy némileg is biztató válaszzal térhessen vissza Rachelhez.

A papot dolgozó szobájában íróasztala mellett ülve találta és mikor jóvetelének czélját részletesen előadta, gunyosan kérdé: „Hát magának nincs más dolga, mint ilyesmikkel foglalkozni?”

— Főtisztelendőségem feled! — jegyzé meg szeliden a zsidó, — hogy ezen ügy rendezése most már az én érdekenben is áll; tartozom ezzel boldogult öcsém, s leány es a saját lelkiismeretem nyugalmának.

— Hát mi köze ehhez a maga boldogult öcsésének és az ön lelkiismeretének?

Felelet helyett Lévi előhuzta zsebéből öcsésének hátrahagyott levelét és kihajtogatva szó nélkül átnyújtá a papnak.

(Folyt. köv.)

sen megeafolta némelyeknek azon rosszakarattal állítását, mintha az ebből szűrt bor jó tulajdonságai nem a szőlőfűrt természetes alkotórészeiből, hanem idegen anyagok mesterséges hozzáadásából származnának. Annál örömebb vesztünk minderről tudomást, mert kézzelfogható bizonyítékát látjuk a fenebbiekben azon sokszor hangoztatott, de még mindig nem elegendő figyelemre méltított körülménynek, hogy körültekintő szőlőfaj megválasztás és okszerű kezelés mellett a mi, eddig méltatlanul lenézett homokbuckáink is a legnevesebb fajborok aranybányáira lehetnek.

* **Nagy fogadás történt Czeglőden,** a híres alföldi városban. Ugyanis Ungváry László gyümölcsfaiskola tulajdonos, kinek tudvalegőleg a város határában nagy számban gyümölcsfa telepei vannak, arra fogadott egy ottani tekintélyes tagokból álló társasággal, hogy hozzá Magyarország és a szomszédos tartományokból a csemete szétküldési ideje alatt a rendelőkötől naponként 250—300 level érkezik. A fogadás feltételei igen nehezek, de hisszük, hogy abból Ungváry diadalmasan kerül ki, mivel megszoktuk már mindazt elhinni, mi munkájával, állításaival, illetve nevével összefüggésben van. Mindazonáltal mégis kíváncsiak vagyunk arra, hogy vajon a fogadásban ki lesz a nyertes?

* **II. Magyar osztályorszájtók.** Első osztályú sorsjegyeknek a II. osztályra való megújítása a sorsjegyeken jelzett elárulásoknál, kiknél a sorsjegy vásároltatott, az I. osztályú sorsjegy visszaszolgáltatása és a megújítási díj — 1 egész sorsjegy: 20 frt, — 1 fél: 10 frt, — egy tízed: 2 frt, — és egy huszad: 1 frt, — befizetésével legkésőbb márczius 1-éig elkészendő. Az I. húzásmal ki nem sorsolt, mind három osztályra érvényes **teljes sorsjegyek** megújításának szükségéig fenn nem forog, ezek minden további nélkül a II. és III. osztályban is részt vesznek.

Hamisított fekete selyem. Égésünk el egy kis mintát a venni szándékolt selyemből, és a hamisítás rögtön kiderült: Mert míg a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kiállzik, maga után csekély barna hamut hagyván; addig a hamisított selyem (mely zsíros színű-szállónas lesz és könnyen török) lassan tovább ég (mint-hogy rostszálai a festanyagot telítetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, mely valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggömbül. Ha valódi selyemhamuját össze nyomjuk, elporzik, a hamisítvány nem. — **Henneberg G. (es. k. udvariszállító) selyemgyára Zürichben,** hazhoz szállítva postabér és vámentesen szívesen küld bárkinél is mintákat, akár egyes öltöny ökre való akár egész végekben levő valódi selyem szöveteiből. Svájczba címzett levelekre 10 kros, és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

GSARNOK.

A nők szellemi képessége.

Irta: ifj. Kubiss Ágost.

Mikor a nőemancipáció kérdése először vetített fel s került az általános megvitatás színpadára, mintegy természetzerűleg s egészen helyesen, mert hisz' amennyi ember, annyi nézeteltérés, két párta szakadt az ezen harcban érdekeltek és nem érdekeltek táborára.

*) Ferrier, Flourens, Goltz, Högyes, Klug, Landou, Lussana, Magendie, Mihalkovics, Morgagni, Nothnagel, Renzi, Schiff, Steiner, Thahoffer, Vulpin, stb.

Egyrészt pro, másrészt kontra voltak az eszmecserék a külföldben nem is olyan érdektelen, sőt mondhatni meglehetősen horderejű probléma hogymikénti megoldása felett.

A míg az e kérdés feletti tollharcba keveredettek egy tekintélyes gárdája halvszületett csecsemőnek véleményezte ezt az egész társadalom és közvélemény taglalo bírálatára bocsátott ideát, addig a másik, nem konzervatív párt lelkesen állt oldalára a megpendített eszmének s ha mindjárt nem is kívánta az e tekintetben való teljes reformot, annyit mégis ohajtott, ha már a nő egész pozíciójában nem is egyenjogosítható a férfival, legalább több tért nyerjen az eddignél észbeli tehetségeinek kifejtésére.

Ily nemű két irányban váltakoztak tehát a nézetek a nőemancipáció kérdésének megvalósítását illetőleg, midőn a közel mult hónapok egyikén *Wlassiss Gyula* dr. vallás és közoktatásügyi miniszter mint az e tekintetben hangadó körök egyik autentikus faktora azzal vetett véget a polemikának, hogy az eszme oldalára állt s hatáskörébe tartozó rendelkezéseiből folyólag utat nyitott a nőnek a *tanári gyógyszerési és orvosi pályákon* való kiképzetésükre.

A nőemancipáció kérdésének jogosult vagy nem jogosult volta ez időtájt tehát már befejezett dolog. — A gordiusi csomó még van oldva, a probléma csak kivételre vár, kár volna tehát e tekintetben minden további nézetnyilvánításnak egy peracet is szentelni.

Felvetett azonban a nőkérdés feletti vita folyamán többek között az a sajátlago vélemény, — mely különben sokkal mélyrehatóbb és tudományosabb ismereteket igényel, semhogy olyan könnyen ki lehessen mondani, — hogy a *nő már fiziológiai és anatómiai alkotánál fogva sem versenyképes a férfival.* S minthogy az a nők állítólagos inferioritását értelmező tetel eddig, — mely természetesen nem a fizikai erő kifejtésre, hanem a szellemi tehetségre vonatkozik, a mennyiben korunkban sokkal fontosabb szerepe van agyvelőnek, mint az izmoknak, — sem teljes megvilágosításba helyezve, sem érdemlegesebben megvizsgálva nem lett, — ezzel kívánok behatóbban s lehetőleg teljes részletességgel foglalkozni.

A kérdés külföldben azt hiszem tudományos színezete daczára és hogy post festa lát csak napvilágot, sem lesz érdektelen.

Nincsen az emberen egyetlenegy porczika sem, melynek meg ne volna a maga rendeltetése. Legfontosabb szerep jutott azonban az emberi szervezeten csodálatos gépezetében az *érzékszerveknek és szigereknek* kívül az *izmoknak* és *idegeknek* és ez utóbbiak gőnczpontját képező *agy- és gerincvelőnek.*

Mintogy azonban minden öntudatos akaraterő az agyból indul ki, mely is a szervezet egyes részén fellépő impulzusokról az *agyba-futó* (centripetál) idegek közvetítése folytán vesz tudomást s az ekkép nyert es öntudattá lett benyomásokat az *agyból-menő* (centrifugal) idegek útján viszi át a tevőleges izmokra, a gerincvelő pedig csak az önkénytelen, akaratunk befolyása nélkül való reflexműködések indító helye: az agyvelő tekinthető az egész szervezeti élet koordináló pontjának.

Es ez egy is van. — Minden cselekvés indító központja s minden öntudatos felfogás székhelye az agy.

Amint azonban nincs szerv, mely bontatlanlag akár az egyes tájak megjelölése, akár az alkatelemek feltüntetése szempontjából, több részre ne volna osztható, így anatómiailag az agyvelőn is *uagy-, kis- és nyúltagyat* különböztethetünk meg, melyek mindegyike ugyancsak csekély eltéréssel egy és ugyanazon velőállományból (idegrostok és idegsejtek anyaga) áll, fiziológiai szempontból azonban mindegyik külön-külön rendeltetésű.

Igy a gerinczagy közvetlen folytatását képező *nyúltagy* eredőhelye a különböző agyidegeknek és induló központja a reflexműködéseknek, melyeknek is a gerincvelőben

leflyoló ingeréről az ebből futó idegek útján vesz tudomást.

Automatikus gőnczpontja ezenkívül még a nyúltagy számos olyan működéseknél, melyek az élet fentartására feltétlenül szükségesek. (Légzés, a szívmozgás lassítása és gyorsítása, nyálkaelválasztás, nyelés, szemhéjak zárása, látolyuk-szűkítés stb.)

A nyúltagy rendeltetésénél sincs kevéssé fontos feladata az ennek mintegy folytatását képező *kisagynak*, amennyiben ez a testmozgásokat koordináló szerv.

A kisagy ugyanis csoportosítja az egyes mozgásizgalmakat, melyeket az akarat indít meg s juttat el hozzá, miután pedig már azokat kellőleg rendezte a centrifugal irányban vezető mozgás utakba indítja tovább.

Legfontosabb szerepet jutottat azonban a természet mégis csak az idegsejtek idegrostok kötegeiből álló kéregállományú *nagyagynak.*

Az akarat, figyelem, emlékezet, felfogás, képzelet s iféletek alkotása és minden egyéb szellemi működés ennek állományához van kötve.

Ha már most a *nagy-, kis- és nyúltagyat* egy *egységes* állománynak tekintjük, (amit hogy ez külföldben is van,) s harant-metszetben vesszük vizsgálát alá: egy *külső szürke-* és egy *belső fehérállományt* különböztethetünk meg rajta, melyek közül is a két feltekes szürke, maskép *kerégrelegnek* nevezett gyurasállomány az értelmiség székhelye.

Erre a tapasztalatra az anatómusokat és fiziologusokat *) az állatokon (beka, galamb, csirke, teknősbeka, kutya, házinyúl) végzett ama kísérletek vezettek, hogy az agyvelő részei közül ugy a nyúlt-, mint a kisagy eltávolítása csak mozgási zavarokra szolgáltatott okot, az értelmi színvonal azonban nem szenvedett csorbát.

Ugyancsak ezt látszatok igazolni ezen agyvelő részeiken megszült sebesültek is.

Minthogy pedig egyes hullakon végzett boncolatok mindig és konzekventer amellett bizonyítottak, hogy annál nagyobb tömegű agyállomány felett meg az illetőknek, minél tudományosabb pozíciót foglaltak el azok a társadalmi életben s minél magasabb színvonalon állók képzettségük: az *agyféltekék kéregállomásának súlyából birást következhetünk bárkinél is szellemi képességére.*

Ezek szerint tehát fiziológiaugy két-sébevonhatatlanul áll az a tetel, hogy az *agyvelő állomány feltétele, respektíve súlya,* (amennyiben a szellemi működésre az egész agy befoly,) *egyesen arányba helyezhető bárkinél is értelmi képességével.*

Ebből azonban azután korántsem értelmezhető az, hogy valamely kissébb területű agyvelő súlyából, bizonyítva azt egy másik, tömegesebb agyvelő súlyához, valaki szellemi képességének hiányosabb vagy esetleg tökéletlen voltára lehet következtetni; mert nagyobb testtűly több idegpályát kíván, több izomzat és testszín levén ellátandó ideg-szövettel. Természetes tehát, hogy vastkosabb és termesebb egyének több agyvelőmennyiség e ezzel együtt nagyobb fő is felel meg.

Ebből azután önként az is következik, hogy az *agyvelő tömege egyes arányban van a test súlyával,* amidőn is az agyvelő növekedését kiválteppen a féltekek nagyobb volta okozza; melyek is Topinard számítása szerint férfiaknál az agyvelőnek 873'2, a nőknél pedig 769'8%-át teszik.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

A „**Vasárnapi Ujság,**” február 23-iki száma 22 képpel, s a következő tartalommal jelent meg: „Ferdinand fejedelem szemléje”, (Adjukievicz festményével). Strausz Adolf-tól. — „Téli est”, Puskin költeménye. Oroszból fordította Ambrozovics Desző. — „Ne mondd”, Nekrasov költeménye. Oroszból fordította Gerő Attila. — Regénytár: „Zuidorék.” Regény, egy kötetben. Irta Gyarmathy Zsigane. (Neogrady Antal rajzai

val.) — Senki fia., Regény. Irta Verne Gyula (a francia kiadás eredeti illusztrációival). — József Agost főherceg és családja“ (képpel). Thevrevk Istvántól. — „László főherceg mint vadász“ (képpel) Thevrevk Istvántól. — „Az idej tél és a lábszan“kózas“ Chernel Istvántól. — „Budapest régebb és újabb czimerei“ (képpel). — Stefi gróf viselt dolgai“ Csik-Volecz Sandortól. — „Magyar tanárok Kairóban“ (képpel). Dr. Szádeczky Gyulától. — „Ferenec Ferdinánd főherceg Afrikában.“ Levél Egyiptomból. Dr. Kőrösi Lászlótól (képpel). — „Honthy háza.“ Szűry Denestől. — „A műcsarnokból“ (Vastagh György és Révész Imre festmények és Murai Stefánia szobor-művénekásával). — Irodalom és művészet, Közintezetek és egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg, stb. rendes heti rovatok. — A „Vasárnapi Újság“ előfizetési ára negyedévre 2 frt, a „Politikai Újdonások“, — kal együtt 3 forint. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában. (Budapest) IV. ker., egyetemutca 4. szám., Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“) a legelőbb újság a magyar nép számára felvére csak 1 frt 20 kr.

A Hét Plebiscituma. A Hét szerkesztősege az alábbiakban egy kérdést intéz olvasóihoz. A legutóbbi idők egyik uralkodó jelzava így hangzik: tiszta választásokat! A halva született treuga Dei-nek is az lett volna első föltétele, hogy a parlament, egyesült erővel, módját ejti minden elképzelhető garanciával biztosítani a képviselőválasztások korrektséget. Senki se tagadja, hogy erre szükség volna; senki se állítja, hogy a mai választási rendszer mellett a népakarat szabadon érvényesül. Bizony, egy kisze megváltoznak a parlament képe, ha csak azok kerülnek a házba, akik valósággal részesei a köz-bizalomnak. Sokan kimaradnanak a kormánypart nemái és körülbelül ugyanannyian az ellenzék szájhősei közül. De vajon kik azok, akik benn maradnának, ha valamely mesés és egyelőre elképzelhetetlen választási mód lehetővé tenné, hogy az egész ország szíve szerint szavazzon?! Nem igen lehet tudni. Az ellenzék így képzeli, a kormánypart amugy. Egy kisze mindenki máskeppen: egyéni hajlandóságai szerint. Tisztára soha se tudhatjuk meg a dolgot. Az egész országot így ideálisan nem lehet megszavaztatni, csak akkep, mincz már szokás. De nem lehetetlen, s nagyon érdekes volna kideríteni, hogy a művelt emberek egyik-másik szűkebb körében kik azok, akik joggal dicsekedhetnek az ország bizalmával. A kisebb kör itelele már némi következtetést enged az általános hangulatra. Ha ezren megmondják őszinten, kikben biznak leginkább, fogalmunk lehet róla, miképpen gondolkozik a több százezer. Azért A Hét a következő kérdéssel fordul olvasóihoz: Föltéve, hogy nálunk általános volna a szavazati jog; föltéve, hogy a képviselő választás lisztak alapján történne; föltéve, hogy minden választó hét jelöltre szavazhatna, s föltéve végre, hogy a parlamentet az a 450 férfi alkotná, a kikre e lisztak alapján a legtöbb szavazat esnek: ki az a hét jelenlegi képviselő, a kire ön rá szavazna? Kik azok, a kiket ön okvetlenül a parlamentben kívánna látni? Nem szükséges, hogy a hét férfi egyazon párthoz tartozzék; a mi pártjainknak nincsenek fanatikusai, s ennél a képzelbeli választásnál csak az egység határozt, semmi egyebb. Ki az a hét férfi a kiket ön, bármily szubjektív nézőpontból, a legméltoábbaknak vél arra, hogy az ország doigait intézzék? Fölkérjük összes olvasóinkat, (nemcsak az előfizetőinket) sziveskedjenek e kérdéstünkre válaszolni. Tudakozódásunk eredményét márczius 29-iki számunkban adjuk közre. A Hét szerkesztősege VII., Erzsébet-körút 6.

Szerkesztői üzenetek.

G. K. Bogoja. A dolog ép kívánsága szerint történt. A mi a levél másik részét illeti adatokat szivesen veszünk, s azoknak helyet is adunk, de legjobban szeretnők, ha ön, mint a viszonyok ismerője, dolgozná fel az adatokat s úgy küldené be.

Nyílltér. *)

A Solyva-Polenai és Luhi Erzsébet források

uradalmi igazgatóságának

Munkácson.

Nem mulasztatom el, hogy Istennek adott hála után a medve védjeggyü Luhi Erzsébet-forrás forgalomba való hozataláért, mely a gyomorhajban szenvedők bajára oly jótékony gyógyhatással van, köszönetemet ne nyilvánítsam. Ezen kiváló gyógyviz rendes használata, engemet éveken át kinzott nagymértékü gyomorhurut- és étvágytalanságomtól teljesen kigyógyított, pedig ezelőtti esztendőkbem ittam sokféle hirnèvre vergődött ásványvizeket, melveknék azonban rendkívüli gyomorhajom megszűntetésére legcsekélyebb eredménye sem volt.

Csak mos: tudom, mióta egészséges vagyok, mi az igazi boldogság, ezt pedig kizárólag házi orvosom legvégső utasítása folytán rendelés kiváló gyógyhatásu Luhi Erzsébet-forrás rendes fogyasztásának köszönhetem.

Kiváló tisztelettel

Berger Mária, II., Szegényház-utca 21.

*) Ezen rovat alatt közlöttékért felelőseget nem vállal a szerk.

Meghívás.

A „Zóna“ vendéglőben Zomborban folyó márczius hó 1-én vasárnap **Purim mulatság** rendeztetik, melyhez a t. közönség tisztelettel meghívatik. Jó zene, kiténő ételek és italokról gondoskodtam.

Teljes tisztelettel

Jónás Sándor

Az életben többé soha

nem jön meg az a ritka alkalom, hogy

csak 3 frt 50 kr -ért

kaphatjuk meg e gyönyörű áruújíteményt:

10 drb	10 drb	1 la Anker-remontoir-zeborá, pontosan jár, 3 évi jótállással;
3 frt	3 frt	1 finom arany utánzatu páncéllánc;
50 kr.	50 kr.	2 drb arany utánz. gyürü, Similigyemántal és rubinokkal;
		2 drb kőzélögomb, arany utánz. szab. zárral;
		1 igen szép női mell-tű;
		3 darab mellgomb, arany utánz.

Mind e 10 praktikus ékszer az Anker remontoir-órával együtt csak

3 frt 50 krba kerül.

Szétküldés utánvételt az óráraktár által

Alfred Fischer,

Wien, I. Adlergasse 12.

Meg nem felelőrt visszaadom a penzt

Fodrász üzlet megnyitás!

Van szerencsém az igen tisztelt uraknak b. tudomására hozni, hogy **f. é. márczius 1-én**

Fodrász üzlet

nyitottam a Trefort utcában (Hay Fáni mellett.)

Evek hosszu során át Budapesten és Bécsben a legelőkelőbb fodrász műhelyekben dolgoztam s így mondhatom, hogy zombori műhelyem minden tekintetben a bécsi és budapesti fodrász-üzletekhez hasonlítani fog.

Midőn meg hívatkozni bátorodom arra, hogy zombori születésü vagyok, előre is biztosítom a t. közönséget pontos s kifogástalan kiszolgálásról, egyúttal kerem a tisztelt urakat, miszerint fodrász üzletemet b. megjelenésükkel megisztelni sziveskedjenek.

Mély tisztelettel

Zsulyevits Mihály,
fodrász.

COGNAC

J. J. COGNAC & Co

FRANCZIA COGNACGYÁR. PROMONTOR.

Főüzlet: Budapest, Széchenyi utca 12.

Kisüzlet: Budapest, Erzsébet körút 6.

Szálloda bérbeadás.

Német-Palánkán a központban fekvő „Duna“-féle szálloda, mely nagy kávé- és étteremből, továbbá a „kereskedelmi- és ipar-egylet“ helyiségeiből, hat vendég- két lak-szobából, két konyha, éléskamrából, pinche, nagy stálló és fészerből áll azonnal bérebe adandó.

Szállodának szép nagy kertje is van külön vigadó-teremmel.

Bővebb felvilágosítást ad a tulajdonos

Fürst Ignác
Német-Palánkán.

FELTÜNÉST

kelt, a mit a **Mogán Henrik** czég uri-, női- és gyermekruha divatárkban felmutatni képes.

Ezzel van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy itt **Zomborban, Koszanits-féle házban** nevezett szakmában raktart nyitottam. Bátorokodom azért a n. é. közönség ezen Zomborban még ily dúsválasztkéban nem látott **ÁRU-RAKTÁRT** szives megtekintésére meghívni, mert saját érdekében van minden vevőnek egy próba vásárlás által ezek valódiságáról meggyőződést szerezni; egyáltalában mindig azon leszek, hogy tisztelt vevőim becses meglegedését megnyerjem.

Tisztelettel

Mogán Henrik
Zombor, Ujvidék,

Kossuth-utca- Koszanits-féle ház. fő-utca

Árjegyzék:

50 %-kal olcsóbb, mint bárhol és legalább oly szép mint rendelt munka.

URAKNAK:

Gyermek öltönyök szövétből	3—10 évig	2 frt —	król 10frtig
Fü szövetöltönyök	4 „ —	15 „	
Férfi „	6 „ 50	30 „	
„ „ tiszta gyapjuból	10 „ —	30 „	
Legf. Jaquet öltönyök	17 „ —	35 „	
„ utcaiz: szalon és frakk-öltönyök	20 „ 50	22 „	
Legelegansabb felöltök	8 „ —	14 „	
Gyermek- és fiu-felöltök	2 „ 25	10 „	
Uri nadrágok szövétből	1 „ 75	8 „	

NŐK RÉSZÉRE:

Női jaquet selyembéléssel	3 frt 50	król 26frtig.
Leány „ „	1 „ 50	„ 18 „
„ esőköpenyek	2 „ 50	„ 12 „
Női gallérok	1 „ 50	„ 15 „
Legelegansabb női felöltök	7 „ 50	„ 20 „

Ezekon kívül, addig míg a készlet tart, mélyen leszállított árak mellett, téli jaquettek, gallérok, felöltök, gyermekköpenyek stb.

Magyar Osztály-Sorsjáték.

35007 pénznyeremény 7932000 korona összértékben.

Legnagyobb nyeremény
a legkedvezőbb esetben

Egy Millió

korona.

II. osztály.

Huzás 1896. márczius II—II-ig.

Nyeremény	korona	korona
1 á	100000	100000
1 „	60000	60000
1 „	40000	40000
1 „	30000	30000
1 „	20000	20000
1 „	15000	15000
1 „	10000	10000
2 „	8000	16000
8 „	4000	32000
10 „	2000	20000
13 „	1000	13000
100 „	400	40000
860 „	200	172000
9000 „	120	1080000
10000 nyeremények összesen	—	1648000

II. osztályu sorsjegyek vétel-árai:

$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$
40.—	20.—	4.—	2.— frt

II. és III. osztályu teljes sorsjegyek árai:

$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$
60.—	30.—	6.—	3.—

Ezen eredeti áron kívül II. osztályu sorsjegyek megrendelésénél ajánlott levél portója és nyereményjegyzék díja fejében 25 kr., teljes sorsjegyek megrendelésénél pedig ajánlási díj és 2 nyeremény-jegyzékért 40 kr. küldendő be.

III. osztály.

Huzás 1896. május 12—28-ig.

Nyeremény	korona	korona
1 jutalomdíj	600000	600000
1 á	400000	400000
1 „	300000	300000
1 „	200000	200000
1 „	100000	100000
2 „	40000	80000
2 „	20000	40000
5 „	10000	50000
10 „	8000	80000
34 „	6000	204000
100 „	2000	200000
200 „	1000	200000
2650 „	200	530000
22000 „	150	3300000
25007 „	nyeremények és 1 jutalom	6284000

Ezen 37 nyeremény-jutalomdíjra utalólagan kihúzott kapja a 100,000 korona jutalomdíjat.

Az Osztály-Sorsjegyeknek II. osztályra való megújítása az I. osztályu sorsjegyek beküldése és a sorsjegy árának befizetésével legkésőbb márczius 1-éig eszközözlendő.

Sorsjegyeket ajánl és szétküld az összegnek postautalványon való előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

HEINTZE KÁROLY, Budapest

Szervita-tér 3.

Sürgönczim: LOTTOHEINTZE BUDAPEST.

Szervita-tér 3

Alapított 1863-ban.
Világhírűek

a saját készítményű, díjjal kitüntetett
Kéziharmónikák
Joh. N. Trimmel-től

Bécs

VII. 3., Kaiserstr. 74.

Nagy raktár mindennemű

Hangszerekben.

Harmonikák, fuvalák, okorinák,
citerák, gordonkák, stb. stb.

Schwájzi acél játék tárgyak, el-
pusztíthatatlan Zenélő albumok, poharak, stb. stb.
Arjegyék ingyen és bérmentve.

Hirdetmény.

Van szerencsem a t. közönség tudtára adni, hogy

Varróiskolám

megnyitottam, a hol 14 ék életévüket meghaladt leányok épügy, mint felnőttek
a ruhavarrást, mint a rajzolást és szabást
a legnagyobb és legkönnyebb bécsi módszer szerint 4 hó alatt megtanulják.

Hölgy divatszalonomban a legelegánsabb toillettek a legújabb divatlapok és
legsikkesebb façon szerint készíttetnek úgy mint mintaderekak után a legszebb és leg-
sikerültebb toillettek készülnek.

Magamat a t. ez. közönség jóindulatába ajánlvá,

tisztelettel

Fischer Vilmosné

Zrinyi utca 177. szám.

Beiratkozni naponta délelőtt 9—12 és délután 3—5 óráig avagy **Mogán Henrik** üzletében,
Kossuth utca Koszanicz fele ház.

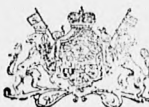
A munkási uradalom gyógyvizei

elsőrendű orvosi szaktekintélyek által a legjobb-
nak ajánltatnak és pedig:

a SZOLYVAI

forrás

köszvény és
gyomorhajok
specifiuma
hólyaghajoknál,
vesekőnél, húgy-
homoknál a leg-
utak hurutos
bántalmánál
s elzsírosodás
ellen stb.

E két víznek védjegye.

a POLENAI

forrás

köszvényél,
abuyutak hu-
yutos, bantál-
máinál, Diabe-
tesnél torok,
gege és hör-
gök hurutjánál,
gyomor és
heltajoknál
Chlorosis Ató-
nia stb.

A „LUH ERZSÉBET“ forrás medve védjeggyel.

rendkívüli kelle-
mes ízű és üdítő
savanyuvíz. Alég-
ző szervek idült
hurutos fántál-
máinál tulságos
gyomorsav kép-
ződésnél

védjegye.

Megrendelhető:

Gróf Schönborn urad. igazgatóságánál
Munkácson.

Zomborban kapható: Sztrilich Zsig-
mond urkerék, és Horvátovics Stipó ur éttermében.

idült gyomorhu-
rutnál, étvágyta-
lanságnál, fertőző
járványos beteg-
ségeknel mint diae-
teticus ivó víz.

Utánzatok törvényileg
üldöztenek.

Eddigfölmulhatatlan!

Maager Vilmos-féle
valódi tisztító

MÁJOLAJ.

Törvényileg védett felszerelés

Maager Vilmostól Bécsben.

Az első orvosi tekintélyek által megvizsgáltatott és
emészhetőségét el fogva gyermekeknek is különösen
ajánlatik és rendeltetik mindama eseteknél, melyeknél
az orvos az egész testi szervezet, különösen a mell
és tüdő erősítést, a test súlyának gyarapodását a ned-
vek javítását, valamint általában a vér tisztítását el
akarja érni. — Egy üveg ára 1 forint és kapható a
gyári raktárban Bécsben, III/3. ker. Heumarkt 3.
valamint az osztr.-magyar monarchia legtöbb gyógyszer-
tárában.

Főraktár és főelarusítás az osztrák magyar monarchia
részére:

Maager Vilmos,
Bécs III/3., Heumarkt 3.

Zomborban: Weidinger Zs. és S, és Ma-
yer és Thum kereskedő uraknál.

Dréher Antal serfőzdéje Kőbánya.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy
ZOMBORBAN, Széchényi István körút 6. sz. a.

saját házam-

ban egy

hordó-és palaczk-

sör raktárt

létesítettem és hogy ott a legkitünőbb minőségű hordó és palaczk söreim kaphatók.

Kiváló tisztelettel

Dréher Antal.